

ZÁPLAVA PEŇAZÍ A JEJ DÔSLEDKY

Medzi ekonómami panuje zhoda, že súčasná činnosť centrálnych bánk (monetárna politika) sa skončí zle avšak vôbec neparuje zhoda v konkrétnych prejavoch poslednej fázy.

Koncovka v odborných článkoch nazývaná anglickým slovným spojením end-game môže mať inflačnú, deflačnú alebo aj stagflačnú podobu. Ktorá z nich je najpravdepodobnejšia?

Photo by Ibrahim Boran from Pexels

Dušan Doliak
analytik, ekonóm

Bývalý guvernér Americkej centrálnej banky FED Alan Greenspan bol kritizovaný za monetárnu politiku FEDu, ktorou zahladil dôsledky splasnutia bubliny vyvolanej vysokými cenami technologických akcií. Ako sa ekonómovia učia na začiatku svojho štúdia, je striedanie období rastu a poklesu normálnou súčasťou hospodárskeho cyklu a aj pokles má svoju dôležitú úlohu. Obdobie poklesu má očistnú funkciu – odstraňuje z trhu všetky firmy, ktoré

sú neefektívne buď preto, že majú zlý manažment alebo preto, že o produkty alebo služby danej firmy už nie je taký záujem, aký býval niekedy. A práve Alan Greenspan znížením úrokových mier síce krízu prekonal, ale očistná funkcia sa nikdy neobjavila. Mnohé choré spoločnosti prežívajú dodnes.

FINANČNÁ KRÍZA V ROKU 2008

Trhliny v ekonomike sa prejavovali už v roku 2007 a v roku 2008 sa objavili prvé hmatateľné problémy – Bear Stearns skolaboval 16. marca 2008 a Lehman Brothers 15. septembra 2008. Vtedajší guvernér FEDu Ben Bernanke a aj George W. Bush mali 25. septembra stretnutie s prezidentskými kandidátmi Barackom Obomom a Johnom McCainom, kde sa dohodli, že nedopustia krachy ďalších systémovo dôležitých finančných spoločností. Vznikol plán, ktorý začali súčasne realizovať FED a vláda USA, ktorý pozostával zo zníženia úrokov, kvantitatívneho uvoľňovania a fiškálneho stimulu (pôžičky a dary firmám, bankám, štátnym inštitúciám) od vlády USA. Úroky aj finančný stimul boli očakávané kroky, ale kvantitatívne uvoľňovanie šokovalo odborníkov, pretože:

- 1.) bolo v histórii použité len dvakrát – Počas veľkej hospodárskej krízy v tridsiatych rokoch a v Japonsku od 19. marca 2001
- 2.) použitie takéhoto netradičného a extrémneho nástroja ukazovalo na to, že trhliny v americkom finančnom systéme sú také veľké, že tradičnými nástrojmi sa nedajú prekonať.

Pred septembrom 2008 mal vo svojom majetku medzi 700 a 800 miliardami amerických vládnych dlhopisov. Na konci novembra 2008 začal FED nakupovať hypotekárne záložné listy za 600 miliárd dolárov. V marci 2009 už vlastnil dlhy bánk, hypotekárnych záložných listov a štátnych dlhopisov za 1 750 miliárd dolárov a tento objem dosiahol svoj prvý vrchol v júni 2010 – 2 100 miliárd dolárov. FED oznámil začiatok znížovania svojho majetku, avšak už v auguste bol nútený pokračovať

pokračovanie ...

... pokračovanie

v nákupoch, pretože ekonomika nerástla dostatočne. Samozrejme, objem majetku FED začal v júni okamžite aj keď pomaly klesať, pretože maturity cenných papierov začali znižovať celkové množstvo dlhu v majetku FED. Po tejto skúsenosti sa FED rozhodol pokračovať ďalej nákupom štátnych dlhopisov za 30 miliárd dolárov mesačne, aby sa neopakovali problémy z júla 2008.

Keď 13. septembra 2012 FED ohlásil zvýšenie kvantitatívneho uvoľňovania (QE – quantitative easing) na 40 miliárd dolárov mesačne, novinári a finanční špekulanti ho prekrstili na QE nekonečno (QE infinity). Všetkým začalo byť totiž jasné, že americká ekonomika bez neustáleho prílivu lacných peňazí neprežije.

DEFORMÁCIE EKONOMIKY

Už nízke úroky, ktoré stanovil Alan Greenspan boli kritizované za deformáciu ekonomiky a tie sa z dnešného hľadiska javia ako prestrelka gumičkami v školskej triede.

Neekonomom by som to vysvetlil asi ako keď po dovŕšení 18 rokov začnete piť každé ráno jedno espresso, aby ste si vytvorili hladinku kofeínu, ktorý vám pomôže ľahšie prekonať deň. V podstate nevinný zvyk, ktorého sa dokážeme kedykoľvek zbaviť. Zavedenie kvantitatívneho uvoľňovania v roku 2008 by sa už dalo prirovnať k pitiu espressa každých 15 minút. Prijemný nápoj sa tým zmení na centrálny bod nášho života a my sami sa meníme na zombíkov. Pamätám sa, ako sme v roku 1997 mali v práci zadarmo kávu a kolegyňa, ktorá pila 6 káv denne sa po troch mesiacoch začala triasť a nedokázala v noci spať. No a espresso každých 15 minút?

Po poklese burzy v októbri 2008 prišla nezamestnanosť na Slovensko v marci 2009, tak dlho trvalo, kým sa následky z USA prejavili v ostatných krajinách. Tieto následky spôsobujú pokles odbytu amerických výrobkov a zníženie výnosov zahraničných investícií USA a vlna problémov sa odráža späť do USA.

Opatrenia vlády a FEDu boli úspešné v tom zmysle, že burza začala opäť rásť a banky –

centrálny pilier financionalizovaného kapitalizmu začiatku 21. storočia boli zachránené.

Zachránené, ale len po ďalšie espresso o 15 minút. Prakticky od roku 2014 bolo všetkým ekonómom jasné, že nielen americká, ale ani žiadna iná vyspelá ekonomika nemôže prežiť viac ako dva mesiace bez ďalšej dávky lacných peňazí. Avšak tieto peniaze ďalej krivili ekonomiku. Ceny nehnuteľností, ktoré boli premrštené už pred rokom 2008 začali dosahovať nové vrcholy, akcie neustále rástli a to bez ohľadu na to, aké správy prichádzali. Akcie aj dlhopisy rástli po dobrých aj zlých správach. Novinári začali písať o tom, že sa ceny akcií odtrhli od reality.

ROK 2019 – ZAČIATOK PANDEMICKEJ KRÍZY

Už od začiatku roka sa v prieskumoch nákupných manažérov objavovali znížené objednávky a v druhej polovici roka sa pokles prejavil aj na znížení výroby. Navyše 16. a 17. septembra sa objavil neočakávaný skok na úrokoch na jednu noc (overnight), ktorý ukázal, že vo vnútri pod povrchom je finančný systém nefunkčný a panuje vzájomná nedôvera medzi všetkými. Množstvo peňazí, ktoré spôsobilo tento šok bolo len 54 miliárd dolárov štátneho dlhu, ktorý si kúpili veľké banky (primary dealers). Bolo jasné, že je potrebné tlačiť ešte viac peňazí a začať používať ešte extrémnejšie nástroje.

A potom prišla pandémia. Pretože tento článok je o tlačení peňazí, preskočme informácie

o viróze a pozrime sa, aké boli následky opatrení na už aj tak krehkú svetovú ekonomiku. Aby vlády a centrálné banky udržali zdanie toho, že sa nič nedeje, bolo potrebné použiť ešte silnejšie dávky. Rýchlejšie tlačenie peňazí, väčšie vládne stimuly. A akcie a dlhopisy ďalej rástú, aj keď sa ekonomiky viditeľne rozpadávajú.

Ako predpovedali ekonómovia prichádza inflácia, ktorá sa však nedá zabrzdiť. Ekonomika sa žiaľ zvykla na jednu kávu každé 3 minúty, aj keď jej výsledkom sú trasúci sa závislí, neschopní sa sústrediť a očakávajúci konečný infarkt každú chvíľu.

Jeremy Grantham v rozhovore pre Bloomberg prirovnal prístup investorov miernemu šílenstvu. Pripomeňme si, že drobní investori si zobrali historicky najväčšie množstvo pôžičiek, aby si mohli kúpiť akcie. Napriek tomu, že očividne je trh deformovaný a akcie a dlhopisy majú nereálne vysoké ceny. Je to ako keby náš trasúci sa zombík dostal za úlohu prejsť po povraze nad roklinou s tvrdením, že už predtým chodil po zábradlí.

A TAK SME DNES TU

Tieto riadky píšem začiatkom júla 2021. Peniaze už nemajú ani hodnotu papiera, na ktorom sú natlačené. Roztočili sme ich ruletou do takej rýchlosti obehu, že po ich emisii nestihnú prísť ani do bánk a už sú bezcenné.

Na emisiu prvého bilióna eur ECB potrebovala 9 rokov, na emitovanie druhého potrebovala 3 roky, na tretieho 5 rokov, na štvrtého 2 roky, na piateho 1 rok a 9 mesiacov, na šiesteho 9 mesiacov a na emisiu posledného, súčasného 7. jej stačili 3 mesiace...

Preto verím zlatu. Ako to dookola rozprávam už desať rokov. Zlato je tovar ako každý iný a keď príde inflácia a tá už dnes prichádza, zlato bude rásť. Tak ako cena chleba, plynu či zemiakov.

Photo by Karolina Grabowska from Pexels

